

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

6 november 2007

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Filip Dewinter –

**houdende wijziging van het decreet van 18 mei 1999
houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening en
van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De inplanting van religieuze gebouwen is in Vlaanderen niet specifiek geregeld in de decreten op de ruimtelijke ordening. Deze constructies zijn vergunningsplichtig, maar de lokale besturen en het Agentschap Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed beoordelen de aanvragen enkel vanuit stedenbouwkundige invalshoek.

De christelijke, joodse en islamitische gebedsruimtes bevinden zich in Vlaanderen nagenoeg allemaal in woongebied of in specifieke bestemmingszones voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen (blauwe kleur op de gewestplannen) die zich in het woongebied situeren.

De omzendbrief van 8 juli 1997 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en gewestplannen, gewijzigd door de omzendbrief van 25 januari 2002 en door de omzendbrief van 25 oktober 2002, vermeldt trouwens dat de meeste gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen in het woongebied thuishoren wegens de grote relatiefrequentie tot het publiek. De redenering is dat die inrichtingen hun specifieke taak daardoor naar behoren kunnen vervullen.

De ministeriële omzendbrief en de wetgever hebben de religieuze gebouwen overigens niet opgenomen in een lijst met inrichtingen die als gemeenschapsvoorziening kunnen worden beschouwd, maar waarvan de lokalisatie in een woongebied of een zone voor openbaar nut (gelegen in de woonzone) niet wenselijk is, zoals containerparken, waterwinningen, weerstations, begraafplaatsen of waterzuiveringsinstallaties.

Het algemene principe is wel dat indien die gemeenschapsvoorzieningen (bijvoorbeeld religieuze gebouwen) in het woongebied worden gepland, onder meer het karakter van het betrokken woongebied, de ruimtelijke implicaties op de directe omgeving en de gebruikelijke stedenbouwkundige criteria in overweging moeten worden genomen.

Artikel 4 (titel I – Inleidende bepalingen) van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening (Belgisch Staatsblad van 8 juni 1999) luidt:

“De ruimtelijke ordening is gericht op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling waarbij de ruimte beheerd

wordt ten behoeve van de huidige generatie, zonder dat de behoeften van de toekomstige generaties in het gedrang gebracht worden. Daarbij worden de ruimtelijke behoeften van de verschillende maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegen elkaar afgewogen. Er wordt rekening gehouden met de ruimtelijke draagkracht, de gevolgen voor het leefmilieu en de culturele, economische, esthetische en sociale gevolgen. Op deze manier wordt gestreefd naar ruimtelijke kwaliteit”.

Alhoewel de decreetgever het ook uitdrukkelijk over de ‘culturele gevolgen’ van het beheer van de ruimte heeft, bestaat er voor de ruimtelijke planning nog steeds een te enge interpretatie van het begrip ‘erfgoed’. Erfgoed wordt in de (structuur)planning te vaak verengd tot landschap. Dat zorgt er tevens voor dat het beleid ten aanzien van het cultuurhistorische patrimonium, en meer concreet de inplanting van het religieus-culturele patrimonium, nauwelijks in de ruimtelijke planning wordt verankerd.

De indiener van dit voorstel van decreet vindt dat het behoud van het culturele erfgoed en het bouwkundige erfgoed in het algemeen als beeldbepalend element voor de culturele identiteit in ieder geval meer zou moeten doorwerken in het stedenbouwkundige vergunningsbeleid. Het behoud van het cultuurhistorische erfgoed gebeurt vandaag via een aantal klassieke instrumenten zoals een bescherming als monument, landschap, archeologische zone of stads- of dorpsgezicht. Die instrumenten zijn echter onvoldoende en beogen slechts een specifieke zone binnen een woongebied. Het aangehaalde erfgoed staat, wanneer het zich in een woonomgeving bevindt, hoe dan ook in een wederzijdse relatie met de ruimere omgeving en het is de taak van de ruimtelijke planning/het beleid om dat te proportioneren.

In het buitenland woedt momenteel het debat over de inplanting van steeds meer islamitische religieuze gebouwen in woongebieden, in casu gebedsruimtes en moskeeën. De bouw- of verbouwaanvragen volgen elkaar in snel tempo op. Er gaat dan ook steeds meer aandacht uit naar de relatie tussen het aanwezige cultuurhistorische patrimonium en de ruimtelijke draagkracht van een bepaalde omgeving.

Zo heeft de Landesregierung van Karinthië van een meerderheid in de Karinthische Landtag de opdracht gekregen om een wijziging in de wetgeving op de ruimtelijke ordening door te voeren waarbij de lokale besturen de mogelijkheid krijgen in hun beleid inzake ruimtelijke ordening vergunningsaanvragen ook van-

uit het oogpunt van het behoud van het culturele patrimonium te beoordelen. Meer concreet krijgen lokale besturen de mogelijkheid om bijvoorbeeld de inplanting van een moskee of een islamitische gebedsruimte te verbieden wanneer de vormgeving daarvan de ruimtelijke draagkracht van de directe omgeving zou aantasten. De ruimtelijke draagkracht kan dan worden begrepen of ingevuld als het bewaken van het huidige aanwezige culturele patrimonium als beeldbepalend element voor de culturele identiteit van een bepaald gebied.

De indiener van het voorstel van decreet wil een bepaling toevoegen aan het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, waarin bepaald wordt dat zowel de Vlaamse, de provinciale als de gemeentelijke overheid in haar vergunningenbeleid en in haar stedenbouwkundige beleid met betrekking tot de woongebieden (stedenbouwkundige invulling van de woongebieden via BPA's (bijzondere plannen van aanleg) en RUP's (ruimtelijke uitvoeringsplannen)) er te allen tijde voor moet kunnen zorgen dat het culturele karakter van de gemeente, de stad of de streek ook op architecturaal vlak, meer bepaald op het vlak van het bouwkundige en cultuurhistorische erfgoed, wordt bewaard.

De BPA's en de RUP's geven invulling aan een woongebied en bevatten dus stedenbouwkundige voorschriften. De stedenbouwkundige voorschriften kunnen eigendomsbeperkingen inhouden, met inbegrip van een bouwverbod. De BPA's en de RUP's moeten dus bouwvoorschriften kunnen opnemen die de bouw van, bijvoorbeeld, moskeeën met minaretten in bepaalde woongebieden effectief verhinderen en voor een dergelijke verbod ook een juridische basis leveren.

De overheden kunnen trouwens ook in hun ruimtelijke visie die tot uitdrukking komt in de structuurplannen (die het kader aangeven voor de gewenste ruimtelijke structuur en de langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van het gebied in kwestie) reeds aangeven dat ze aandacht hebben voor het behoud van het culturele karakter van het bouwkundige erfgoed in het gebied waarop het structuurplan betrekking heeft. In tegenstelling tot de omzendbrief over de provinciale ruimtelijke structuurplannen, waarin een inhoudelijke taakstelling voor 'landschap' ontbreekt, wijst de omzendbrief RO 97/02 van 14 maart 1997 over het gemeentelijk structuurplanningsproces (Belgisch Staatsblad van 28 maart 1997) wel op de noodzaak om in de visie de uitwerking van de

gewenste beeldbepalende elementen in de gemeente (onder andere gebouwen, constructies, natuurlijke elementen) aan bod te laten komen. Er wordt eveneens verwezen naar de mogelijkheid om de selectie van beeldbepalende elementen in de bindende bepalingen op te nemen.

De indiener van het voorstel van decreet beoogt de mogelijkheid om via deze selectie de overheden ook de mogelijkheid te geven om in hun visievorming de inplanting van moskeeën en islamitische gebedsruimtes die als beeldbepalend element niet tot het westerse culturele bouwkundige patrimonium behoren, te voorkomen. Dat moet dan tot uiting komen in de juridische onderbouw van de ruimtelijke visie via de RUP's en BPA's.

De indiener van dit voorstel van decreet stelt immers vast dat moskeeën religieuze gebouwen zijn met zeer uiteenlopende architecturen. Het overgrote deel van de nieuwbouw-moskeeën betreffen gebouwen met een Moorse en/of oosterse bouwstijl die haaks staat op ons cultuurhistorische patrimonium. In ieder geval behoort de architecturale vormgeving van moskeeën in de strikte zin van het woord geenszins tot het cultuurhistorische erfgoed van West-Europa. Moskeeën zijn trouwens multifunctionele gebouwen die niet alleen een functie als gebedshuis hebben, maar ook als sociale verzamelplaats fungeren, zeg maar gemeenschapshuizen in de meest brede zin van het woord. Bij hun stedenbouwkundige inplanting moet dan ook gezorgd worden voor een goede ontsluiting en parkeergelegenheid. Maar er moet volgens de indiener van het decreet ook op worden toegezien dat hun architecturale vormgeving het ruimtelijk functioneren en de ruimtelijke draagkracht van de omgeving/de andere deelruimtes niet schaadt.

Filip DEWINTER

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

In artikel 4 van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening worden na de voorlaatste zin de volgende vier zinnen ingevoegd:

“In het bijzonder wordt bij een mogelijke inplanting in het beoordelingsbeleid voor vergunningsplichtige constructies van religieuze aard rekening gehouden met de gevolgen voor het cultuurhistorisch patrimonium en de culturele eigenheid van de betrokken woonomgeving. Hierbij moeten de lokale, provinciale en Vlaamse overheid de mogelijkheid hebben te allen tijde te kunnen waken over het behoud van het cultureel bouwkundig erfgoed in de Vlaamse steden en gemeenten. Bij het gebruik van de maatstaf van de ruimtelijke draagkracht kunnen dus ook criteria of overwegingen van cultuurbehoudende aard meespelen. De cultuurhistorische eigenheid van een bepaald gebied kan dus onderdeel zijn van de beoordeling van de ruimtelijke draagkracht van een gebied.”.

Artikel 3

Aan artikel 19, §3, tweede lid, 1°, van hetzelfde decreet worden de volgende woorden toegevoegd:

“waarbij de overheid kan waken over de integriteit van het cultureel bouwkundig erfgoed als beeldbepalend element voor de cultuurhistorische eigenheid van een bepaald gebied, waarbij deze ook onderdeel van de beoordeling van de ruimtelijke draagkracht van een gebied wordt.”.

Artikel 4

Aan artikel 39, §1, derde lid, van hetzelfde decreet wordt de volgende zin toegevoegd:

“De voorgeschreven modaliteiten kunnen geënt en gemotiveerd zijn op de bekommernis de integriteit van het cultureel bouwkundige erfgoed als beeldbe-

palend element voor de cultuurhistorische eigenheid van een bepaald gebied te bewaken, waarbij deze ook onderdeel van de beoordeling van de ruimtelijke draagkracht van een gebied wordt.”.

Artikel 5

Aan artikel 54, eerste lid, van hetzelfde decreet wordt een punt 12° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“12° het behoud van het cultureel bouwkundige erfgoed als beeldbepalend element voor de cultuurhistorische eigenheid van een bepaald gebied en onderdeel van de beoordeling van de ruimtelijke draagkracht van een gebied.”.

Artikel 6

Aan artikel 14, eerste lid, van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996 wordt een punt 8° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“8° stedenbouwkundige voorschriften die er voor zorgen dat het cultureel bouwkundig erfgoed als beeldbepalend element voor de cultuurhistorische eigenheid van een bepaald gebied wordt bewaard en onderdeel wordt van de beoordeling van de ruimtelijke draagkracht van een bepaald gebied.”.

Filip DEWINTER
